



Ο ελληνουστραλός Ντένις Τζωρτζ που «ξέθαψε» τις σημειώσεις του Σαβίλ Κεντ και βοήθησε στην καλλιέργεια παραδοσιακών μαργαριταριών. Δεξιά: αφιέρωμα του Ντένις Τζωρτζ στη μνήμη του Γουίλιαμ Σαβίλ Κεντ

ο Νικόλας Πασπάλης να μυηθεί στην αλιεία μαργαριταριών. Ο ίδιος άρχισε να δουλεύει από δεκατεσσάρων ετών. Ετσι ξεκίνησαν η περιπέτεια και το πάθος του για τα μαργαριτάρια που θα διαρκούσε για μια ζωή, με αρκετά σκαμπανεβάσματα, καθώς η βιομηχανία μαργαριταριών έζησε εποχές άνθησης αλλά και κρίσης.

Ο Θεοδόσης Πασπάλης έζησε μόνο πέντε χρόνια μετά την άφιξή του στην Αυστραλία, στο Πιλμπάρα του Πορτ Χέντλαντ. Η κόρη του όμως Μαίρη και οι γιοί του Μιχάλης και Νικόλας που αγγλοποίησαν το επώνυμό τους σε Πασπάλεϊ (Paspaley), συνέχισαν να χτίζουν την βιομηχανία μαργαριταριών. «Αντιμετωπίσαμε σοβαρά προβλήματα με τις διακυμάνσεις της ιαπωνικής οικονομίας. Ενώ άλλες επιχειρήσεις κατέρρευσαν, εμείς ισχυροποιήσαμε τον τρόπο λειτουργίας μας, επεκτείναμε την αγορά μας και γίναμε περισσότερο αποτελεσματικοί. Υποθέτω ότι είμαστε μια ομάδα με πυρήνα την οικογένεια» είχε αναφέρει ο επικεφαλής της εταιρείας κ. Ν. Πασπάλης σε αυστραλιανές εφημερίδες, ο οποίος μεταξύ άλλων ανέφερε μια απίστευτη και όμως αληθινή ιστορία που άλλαξε τη ζωή της οικογένειας.

«Το 1935 ο πατέρας Πασπάλης, ενώ ήταν πάνω στο σκάφος του είδε ένα όνειρο, ότι βρήκε ένα αξιόλογο φυσικό μαργαριτάρι αλλά μετά δολοφονήθηκε από το πλήρωμά του. Ξυπώντας νωρίς από τον εφιάλτη, ο Νικόλαος Πασπάλης μαζί με το πλήρωμα άρχισαν τις καταδύσεις για να βρουν τα πολυπόθητα στρείδια. Ανοίγοντας το πρώτο του στρείδι, ανακάλυψε ένα μεγάλο μαργαριτάρι όπως αυτό που είχε δει στο όνειρό του. Καπετάνιοι είχαν δολοφονηθεί για πολύ μικρότερα μαργαριτάρια. Νιώθοντας φόβο, λόγω του ονείρου που είχε δει, έκρυψε το πολύτιμο εύρημα στο γάντι του και διέταξε το πλήρωμα του καραβιού του να ξεκινήσουν το ταξίδι της επιστροφής πιο γρήγορα από τον υπόλοιπο στόλο και μάλιστα άλλαξε την αρχική διαδρομή που θα ακολουθούσαν.

Το ταξίδι διήρκε ημέρες και όταν έφθασε στη στεριά σκοταρίστηκε, καθώς έμαθε ότι ένας ξαφνικός και καταστροφικός κυκλώνας κατέστρεψε τα υπόλοιπα σκάφη του στόλου με πολλά θύματα. Τελικά το σημαδιακό όνειρο που είχε δει του έσωσε τη ζωή, ενώ εκείνο το μαργαριτάρι παρέμεινε ένα από τα καλύτερα της μακράς καριέρας του»...

Μαίρη Ντάκα - Πασπάλη

Η κόρη του Θεοδόση Πασπάλη, Μαίρη, είχε παντρευτεί και μετακομίσει στο Φρίμαντλ. Όταν ο

σύζυγός της Χριστόφορος Ντάκα, πέθανε από ηλεκτροπληξία, η Μαίρη Ντάκα επέστρεψε στο Μπρούμ το 1948 και έγινε μια από τις πρώτες γυναίκες που ασχολήθηκαν με τα μαργαριτάρια.

«Ελάχιστες ήταν οι γυναίκες που διπύθηναν τα πλοία έξω από το Μπρούμ ή το Ντάργουϊν», λέει ο κ. Janiszewski. «Απ' ότι γνωρίζω η Μαίρη Πασπάλη ήταν η μόνη Ελληνίδα εκείνη την εποχή».

Μάλιστα αύξησε τα πλοίαριά από ένα σε πέντε την εποχή που η βιομηχανία των μαργαριταριών είχε πάρει την κατιούσα, συμπεριλαμβανομένου του Kestrel Mannina*, που κατασκευάστηκε στην παραλία του Broome από το γιο της Manuel.

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του κ. Janiszewski η Μαίρη Ντάκα είχε φήμη σκληρής εργοδότριας. Μάλιστα υπάρχουν αρχεία που αποδεικνύουν διαφορές που είχε με εργάτες οι οποίοι δεν υπάκουαν στις εντολές της. Ήταν μια γυναίκα που προσπαθούσε να επιβιώσει σε μια αδροκρατούμενη κοινωνία. Κάποια στιγμή, δύο από τους υπαλλήλους της έκλεψαν ένα πολύτιμο μαργαριτάρι από το Kestrel Mannina. Η Ιντερπόλ εντόπισε το μαργαριτάρι όταν οι δράστες προσπάθησαν να το πουλήσουν στο Λονδίνο. Το μαργαριτάρι επιστράφηκε και οι ένοχοι τελικά φυλακίστηκαν.

Το κέρδος της Μαίρη Ντάκα από αυτή την υπόθεση αυτή ήταν πολύ περισσότερο από την επιστροφή του μαργαριταριού. Αναπτύχθηκε μια σχέση ανάμεσα σε αυτή και τον αστυνομικό διευθυντή της Ιντερπόλ που οδήγησε σε γάμο.

Προς το τέλος της δεκαετίας του 1950, συνθετικά σφουγγάρια είχαν διεισδύσει την αγορά της Καλύμνου και οι Καλύμνιοι σφουγγαράδες είχαν σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Το 1952, δύο ομάδες δυτών έφτασαν στην Αυστραλία και τα έξοδα μετανάστευσης πληρώθηκαν από την Αυστραλιανή κυβέρνηση. Μία ομάδα πήγε στο Μπρούμ της Δυτικής Αυστραλίας και η άλλη στο Ντάργουϊν της Βόρειας Επικράτειας. Δυστυχώς το πείραμα απέτυχε τελείως. Οι Καλύμνιοι σφουγγαράδες παρά τις ικανότητές τους δεν ήταν συνηθισμένοι στις τροπικές θάλασσες της Αυστραλίας, με την παλιρροία των 7 μέτρων, τους καρκαρίες και άλλα επικίνδυνα ψάρια, τη χρήση του σκαφάνδρου που κάλυπτε το μισό σώμα μόνο και την άσχημη ιστορία της βιομηχανίας των μαργαριταριών. Ο θάνατος του Χρήστου Κοντόγιαννου, ο οποίος πέθανε από ασφυξία όταν ο αναπνευστήρας του μπερδεύτηκε στην προπέλα, ενώ βουτούσε στα ταραγμένα και λασπώδη νερά κοντά στο Μπρούμ, ήταν η μεγαλύτερη από-

δειξη για την αποτυχία αυτού του πειράματος...

Η Μαίρη πέθανε το 1985 σε ηλικία 76 ετών. Βρίσκεται θαμμένη στο κοιμητήριο του Πέρθ. Προς τιμή της υπάρχει οδός Ντάκα στο Μπρούμ σαν αναγνώριση του αξιόλογου έργου της και του δυναμικού της χαρακτήρα... Η Μαίρη Ντάκα αντιμετώπισε με πείσμα και σθένος τις αντιξοότητες της συντηρητικής κοινωνίας του Μπρούμ τη δεκαετία του '40 και '50!

Νικόλας Πασπάλης



The container holds nuclei for the production of spherical pearls. Also in the picture are half pearls and instruments used in the operation for spherical pearls.

became interested in the prospects for cultured pearls. This interest was followed up by the establishment of a pearl farm at Broome, and early in 1964, with finance provided by PIRSA, a Japanese technician from Thursday Island operated on a number of the local black-lip shell, eventually resulting in the harvesting of spherical pearls.

During 1964-65, following the expansion of Japanese pearl interest in the South Seas, pearl farms were established in Fiji and at Port Moresby. A pearl shells and environmental conditions was carried on by many scientists.

Developments in Australia

Meanwhile, during 1957 the first joint Japanese, Australian, and American pearl farm was established in Western Australia, heralding the entry of Japanese companies in 1960-61. Despite its earlier refusal to most favourable opportunities for the expansion of the Japanese industry, Divers and Pearling Boats were readily available and there were abundant sources of M.O.P. shell, as well as excellent locations for pearl farms. Paspaley, operated by Japanese and others at Broome, Port Moresby, Korea, and the Philippines, etc., both before and after the Second World War, are not examined.

Page 49

ε ί - όπως τουλάχιστον νόμιζαν οι περισσότεροι...

Δεν ήταν όμως έτσι τα πράγματα. Ειδικότητα σε παραδοσιακά μαργαριτάρια είχε ο Σαβίλ - Κέντ, ένας θαλάσσιος βιολόγος που εργάστηκε για την εταιρεία των αδελφών Λέβερ (Lever Bros) σε πείραμα καλλιέργειας παραδοσιακών μαργαριταριών στα νησιά Κουκ. Δημιούργησε την δική του εταιρεία στην Αγγλία το 1905 και την επόμενη χρονιά ξεκίνησε την παραγωγή παραδοσιακών μαργαριταριών στην Αυστραλία, στο Σόμερσετ. Ήταν -πιθανότατα- ο πρώτος που πέτυχε την παραγωγή μαργαριταριών τύπου blister και spherical για εμπορική χρήση.

Το 1908 λόγω προβλημάτων υγείας επέστρεψε στην Αγγλία και πέθανε στο νοσοκομείο μετά από εγχείρηση... Κι ενώ η επιτυχία του Σαβίλ Κεντ είχε ...ξεχαστεί, ένας ελληνουστραλός, ο Ντένις Τζωρτζ, ξαναέφερε στην επιφάνεια την παραγωγή παραδοσιακών μαργαριταριών. Τον Ντένις τον προσέλαβε η εταιρεία Μόργκαν & Co, η τρίτη μεγαλύτερη εταιρεία μαργαριταριών στην Δυτική Αυστραλία. Η οικογένεια Μόργκαν δεν γνώριζε πολλά πράγματα για την καλλιέργεια μαργαριταριών. Ο Ντένις Τζωρτζ είχε κάνει έρευνες (έτσι άλλωστε είχε γνωρίσει και το έργο του Σαβίλ Κέντ) και μετά από επίμονες προσπάθειες, κατάφεραν να παράγουν το σφαιρικό παραδοσιακό μαργαριτάρι και το μισό μαργαριτάρι γνωστό ως blister pearl.

Το 1965 ο Ντένις Τζωρτζ αποφάσισε να δημιουργήσει μια παραδοσιακή βιομηχανία μαργαριταριών στη Νέα Γουινέα και ζήτησε την υποστήριξη της Αυστραλιανής Κυβέρνησης. Μέχρι τότε, οι Ιάπωνες συστηματικά μπουϊκοτάραν τα πρότζεκτ του Ντένις. Το καλοκαίρι όμως του 1966 διάλεξε ένα μέρος που πίστευε ότι ήταν κατάλληλο, το νησί Ντάγκα Ντάγκα κοντά στο Σαμαράι και δύο υπουργεία στην Καμπέρα έδωσαν την συγκατάθεσή τους. Κι ενώ όλα ήταν έτοιμα, (έκλεισε το σπίτι του στο Σύννεϋ και ετοιμάστηκε οικογενειακώς να μετακομίσει στη Νέα Γουινέα), δύο μέρες πριν την αναχώρησή του ενημερώθηκε ότι υπήρχαν προβλήματα άδειας λειτουργίας της βιομηχανίας. Παρόλο που το μέλλον του ήταν αβέβαιο, τελικά πήγε και διασφάλισε αρχικά την υποστήριξη των ντόπιων. Έκοψε δέντρα, έφτιαξε τη φάρμα και προς το τέλος της χρονιάς έφτιαξε και ένα μικρό λιμανάκι και ξεκίνησε να εκπαιδεύει 25 εθελοντές από το χωριό. Ονόμασε τη σχολή «John Guise School of Pearl Culture» για να δείξει την ευγνωμοσύνη του στους Αυστραλούς πολιτικούς που στήριξαν την προσπάθειά του.